

אַמְרֵי אֵינְשֵׁי אֵיתְגַּרְתָּ לִּיהָ פּוּץ עֲמַרְיָה - אם נשכרת אצל אדם כשכיר יום, עשה עמו כל מה שיבקש ממך ואפילו מלאכה בזויה כמו ניפוץ הצמר, אף אני מאחר שהתחלתי אמישך עד שאגמור (רש"י), ויש שפירש, שהוא משל שאומרים על עני בן טובים שנשכר למלאכת ניפוץ הצמר, והכיר בעל הבית שמצטער על שפול לעשות מלאכה בזויה כל כך, ואמר לו הבעל הבית תנוח ממלאכתך, וענה לו העני מאחר שהתחלתי אסיים, כמו כן אמר לו רב לרבי שילא מאחר שהכיר בו בגדלותו, שינוח ממלאכתו ויתרגם כדעתו 'קרא גברא', ועל זה ענה לו רב מאחר שנשכרתי אצלך אסיים מלאכתי אצלך ואתרגם כפידושך 'קרא תרגולא' (מהרש"א, ע"פ הערוך).

הָכִי אָמַר לִיהָ מַעְלִין בְּקִדְשׁ וְלֹא מוֹרִידִין, שגנאי הוא לדרשה שתמשיך על ידי מתרגם שהוא פחות ממני (רש"י), ויש שפירש, שגנאי הוא לי שיעמוד על מקומי אחר שהוא פחות ממני (מאירי), ויש שפירש, שלדעה זו הסכים רב לתרגם לפי פירושו 'קרא גברא', שמעלין בקודש לפרש על האדם, ואין מורידין לפרש על התרגול (מהרש"א, ע"פ ביאורו לעיל).

גְּבִינֵי כְרוּז - המכריז גביני שמו (רש"י), ויש שכתב, שהוא היה גם הממונה על בדיקת הזמנים (רמב"ם כלי המקדש ז, ב), והוא היה איש כשר וחסידי (רמב"ם בפינה"ש שקלים ה, א), ויש שפירש, שזה היה שמו של הממונה הראשון, ולדורות נקראו כל הממונים בתפקיד זה 'גביני' על שמו (רע"ב שקלים ה, א, בשם רבותי; תוס' מנחות סד, ב ד"ה אמר).

וּכְכַר אָמַר אָנָּא הַשֵּׁם וְנִשְׁמַע קוּלוֹ בִּירֵיחוֹ - פעם אחת אירע כן, שנשמע קולו של הכהן גדול ביריחו בעת שאמר הכהן גדול 'אנא השם' ביודי יום הכיפורים (רש"י), והיה זה על דרך נס בעת שהיו ישראל עושים רצונו של מקום (ריטב"א ט, ב, ע"פ הירושלמי; ש"ח יצחק). ויש שכתב, שהיה נשמע קולו דרך נס דוקא ביריחו שהוא מקום תחילת כיבוש ארץ ישראל ויש לו קדושה קצת כמו בירושלים, ומה שאמרו שבהנה גדול עדיף מהכרוז, היינו לפי ראות בני האדם, ולא שבאמת היה כוחו גדול יותר, שהכל היה על דרך נס (ראב"ד תמיד ל, ב). ויש שכתב, שאין לתמוה על כך, שבדורות הקודמים, כמו שהיה גופם חזק יותר, כן היו חושי הדיבור והשמע שלהם חזקים יותר, ודיבורם היה נשמע למרחק גדול יותר, וכמו כן שמיעתם היתה מחודדת יותר ויכלו לשמוע ממרחק גדול יותר (בן יהוידע).

וְהָכֵא לִיכָא חוּלְשָׁא, שהמקרה של גביני לא היה ביום הכיפורים, שהרי אגריפס היה בדרך, וביום הכיפורים היה אסור לו ללכת בדרך משום איסור תחומין (מהרש"א).

מִפְנֵי מַה אֵין קוּלוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַע בַּיּוֹם כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּשְׁמַע בְּלֵילָה מִפְנֵי גְלָגַל חֲמָה שֶׁמְנַסֵּר בְּרִקְעֵה וְכוּ', אין כוונת החכמים לבאר את הסיבה הטבעית, שאין זה מענינם כלל אלא מענין הרופאים או חכמי הטבע, אלא באו לבאר את הסיבה האלוקית שמסבבת את הסיבה הטבעית, ודבריהם הם בנסתר ונבעלם (באר הגולה למהר"ל באר השישי, א, וראה שם פרק ו' מש"ב בביאור דברי הגמ' כאן).

שֶׁלֶשׁ קוּלוֹת הוֹלְכִין מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, שדברים אלו נעשים בפירסום גדול ומתפשט ענינם אצל הבריות בכל העולם (מהרש"א, וראה באר הגולה שם).

תָּן בְּקָר לְקָרָו שֶׁל לִילָה, והוא כעין מיעוט אחר מיעוט שבא לרבות, שגם בלילה הוא כבר זמן הרמה, עוד יש לפרש, שמרביוי של 'עד בוקר' אנו לומדים שזמנו 'עד בוקר' ולא עד בכלל (שפת אמת).

הַלֶּכֶךְ בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמְזוּבָּה בְּקִרְיַת הַנֶּבֶר או סְמוּךְ לוֹ בֵּין מַלְפָּנָיו בֵּין מַלְאֲחֵרְיוֹ סִנְיָא, ואין צריך להקדים מתחילת הלילה מדין 'זריזין מקדימים למצוות', שלא למדנו ש'זריזין מקדימין' אלא משיאייר היום, שלומדים מאברהם אבינו שלא השכים אלא בבוקר ולא יצא מתחילת הלילה (שיח יצחק, ע"פ פסחים ד, א), עוד יש לפרש, שיש ענין לאחר את תרומת הדשן כמה שיותר, כדי שייספיקו כמה שיותר חלבים ואברים להתעכל ויעלה תרומת הדשן גם עליהם, אלא שביום הכיפורים ורגלים היו צריכים להקדים מהטעם המבואר (שיח יצחק שם בדעת ר"י הבהור, ראה בביאורנו לעיל ע"א ד"ה הלקה).

וּבְרָגְלִים דְּנִפְיָשִׁי יִשְׂרָאֵל וְנִפְיָשִׁי קְרָבְנוֹת, שהיו הרבה ישראל שעלו לרגל שהביאו הרבה קרבנות, שכבר בשעת קריאת הגבר היתה העזרה מלאה בישראל שבאו להקריב את קרבנם מיד אחרי התמיד, והיה על המזבח הרבה דשן, וכיון שלאחר תרומת הדשן צריך להעלות את כל הדשן לתפוח, הקדימו את תרומת הדשן כדי שיהיה מספיק זמן להעלות את כולו (ע"פ רש"י ושיח יצחק), ויש שפירש, שמחמת רוב ישראל ורוב הקרבנות שהביאו, לא היה יכול הזוכה בתרומת הדשן לפנות לעצמו דרך להוציא את הדשן, מחמת רוב העזרה המלאה בישראל ובקרבנותיהם, ולכן הקדימו את זמן תרומת הדשן לתחילת הלילה לפני שתתמלא העזרה (תוס' ישנים; תוס' רא"ש).

קָרָא תְרַנְגוּלָא, תרגול שהיה חוץ לירושלים והיה קולו גדול ושמעו את קולו בתוך ירושלים, שבתוך ירושלים עצמו לא היו מצויים, שאסור לגדל תרגול בירושלים [כמבואר במשנה בב"ק (עט, ב)] (הערות הגרי"ש אלישיב), ויש שכתב, שלדעת רבי שילא רק למי שאוכל קדשים היה אסור לגדל תרגולים, אבל למי שלא ראוי לאכילת קדשים מותר לגדל [וכמבואר בירושלמי שם (ז, ז) שיש להסתפק בזה], ולכן היו מצויים תרגולים בירושלים (נימוקי הגרי"ב). וזמן זה הוא הרבה קודם לזמן שקורא הממונה (מאירי), ויש שכתב שכוונת שניהם על אותו זמן (לחם משנה תמידין ומוספין ב יא, בדעת הרמב"ם).

אָבוּב לְחָרֵי זָמַר לְגַרְדָּאֵי לֹא מִקְבְּלוּה מִיְנֵיהּ, חליל שהדרך לזמר בו לפני גדולים, כשמשוררים בו לפני הקטנים אינו כשר בעיניהם, כמו כן אני שעמדתי לפני גדולים, לפני רבינו הקדוש ולפני רבי חייא, ולא מיחו בידי, כשאני בא אצל הקטנים אין דברי מתקבלים (ע"פ רש"י ומאירי), ויש שפירש, שכמו שהגרדאי הפשוט אינו מקבל את קולו של האבוב שהוא כלי זמר חשוב עוד מימי משה [כמבואר בגמ' בערכין (ו, ב)] אלא הוא רוצה את קולו של הכלי זמר הגרוע שהוא רגיל אליו, כמו כן אתה אינך מקבל את קולו של הממונה, אלא אתה רוצה בקולו של התרגול שהוא גרוע ממנו (מהרש"א).

מַר נִיהוּ רַב, אתה זהו רב שרגיל לתרגם לפני רבי חייא דודך (רש"י), שהיה רבי חייא אחי אביו ואחי אמו של רב (פסחים ד, א).